

ПСИХОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА ЯК СКЛАДНИК ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ВИКЛАДАЧА

Аналізуються особливості психологічної культури викладача у контексті складової його професіоналізму, подається структура та основні організаційно-методичні умови щодо її формування.

Ключові слова: психологічна культура, професіоналізм, освіта, психолого-педагогічна культура, компоненти, структура психологічної культури, програма розвитку психологічної культури.

Постановка проблеми. Становлення та розбудова нового соціально-економічного устрою суспільства створили реальні передумови для фундаментальних перетворень в економіці, науці, культурі. Вони відбуваються на тлі глобалізаційних процесів світового освітнього простору, суттєвої модернізації національної системи освіти, зростанні ролі етнічних, культурних факторів та національної самосвідомості. Ці зміни закономірно та об'єктивно підвищують вимоги до професійної компетентності фахівців-освітян, їх професіоналізму, здатності відповідати вимогам часу.

Провідна роль у реалізації стратегічних завдань в освітній сфері належить працівникам освіти, професійна діяльність яких у сучасних соціально-педагогічних реаліях значно ускладнюється, оскільки оновлюються її цільові, змістові, методичні, технологічні тощо параметри.

Відповідно суттєво модернізуються вимоги до педагога як особистості та професіонала, що передбачає якісно інший рівень психологічної культури, ціннісних орієнтацій, творчого потенціалу і здатності до постійного самовдосконалення тощо.

Більшість освітніх проблем сьогодення зумовлені саме низьким рівнем психологічної культури (навіть відсутністю її взагалі) в певній частини педагогів, а також традиційною психологічною безграмотністю в організації навчально-виховного процесу і педагогічної взаємодії. Тому сучасні педагогічні підходи та інновації часто виявляються неефективними як для вирішення завдань навчання, так і для виховання молодого покоління.

Стан дослідження. У сучасних дослідженнях психологічна культура представлена як:

- частина культури, що сприяє адекватній взаємодії з навколишнім світом (К.А. Абульханова-Славська, А.Г. Асмолов, І.А. Зімня, І.В. Дубровіна, О.І. Мотков);

- самостійний психологічний феномен, що дозволяє людині будувати стосунки зі світом в широкому сенсі слова, самим собою та іншими (Л.С. Колмогорова, Н.Ю. Певзнер, В.В. Семікін);

- особистісне утворення, що піддається постійним змінам ззовні, відображає індивідуальність його носія (М.М. Бахтін, М.К. Мамардашвілі).

Водночас, проблеми вивчення психологічної культури як важливої складової професіоналізму педагога та її впливу на успішність професійної діяльності є не до кінця вивченими. Це зумовило **мету** нашої статті, яка полягає в аналізі структури психологічної культури та визначенні основних положень програми її формування.

Виклад основних положень. «Психологічна культура» – порівняно нове поняття і поки що доволі рідко використовується в українській науковій літературі.

Проте психологічна культура належить до таких понять, щодо яких нині тривають наукові дискусії. Як зазначає І.І. Мороз, існують окремі підходи, які по-різному трактують сутність, зміст, структуру та складові елементи психологічної культури. Немає і єдиного підходу в розумінні шляхів, способів і засобів її формування у студентів на навчальних заняттях у закладах освіти, а в подальшому і в майбутніх педагогів [8].

Це поняття утворилося внаслідок перетину різних наукових сфер: філософії, культурології, соціології, етики і психології. Для того, щоб розкрити суть «психологічної культури», розглянемо уявлення про «культуру» як загальнонаукову категорію.

П.С. Гуревич виділяє такі підходи до розуміння культури:

- філософсько-антропологічний, в якому культура – розгорнута феноменологія людини, «людяність»;

- філософсько-історичний, в якому культура є творчим процесом;

- соціологічний – на першому місці ціннісна природа культури [3].

Поняття «культура» є багатограним і багатозначним. Проаналізуємо одне з нестандартних визначень культури, яке подає В.В. Семикін, опираючись на погляди одного з відомих сучасних психологів, фахівця в галузі дослідження впливу культури на психологію людини, Д. Мацумото. Дослідник стверджує, що культура – це важковловиме, абстрактне поняття, яке значною мірою утворює основу нашого розуміння життя, що передається від одного покоління до іншого у формі ритуалів, традицій, матеріальної спадщини і поведінки. В.В. Семикін зазначає, що культура – це набір програмованих реакцій, які ми і наші предки засвоїли, щоб пристосуватися в повсякденному житті до свого оточення і до тих, хто нас оточує. Вона є програмним забезпеченням нашої свідомості [12, с. 10].

Аналіз філософських досліджень дозволяє говорити про міждисциплінарний характер у вивченні феномена культури в цілому і психологічної культури як частини загальної культури зокрема. Найперші згадки про взаємозв'язки людини і культури характерні для праці мислителів епохи німецької класичної філософії. Зокрема Г.В. Гегель, вивчаючи психологічні аспекти культури, відзначав, що індивід, залучаючись до суспільства, стає особою в міру оволодіння ним накопиченої людством культури у сфері духу. У середині ХІХ століття німецькі учені М. Лацарус та Х. Штейнталь висунули концепцію, суть якої полягала в тому, що люди однієї національності наділені особливою єдиною специфічною психологічною культурою [13].

Культура – це те, що пов'язує окремих людей в єдине співтовариство, конкретну особистість із суспільством. Ці зв'язки багатогранні та багатозначні, мають різні аспекти і складові. Однією з найважливіших складових людської культури є, на наш погляд, психологічна культура – як культура соціальної взаємодії людей. З іншого боку, психологічна культура неминує є внутрішньою складовою психології людини.

Психологічні дослідження феномена психологічної культури виникли на початку ХХ століття в межах психоаналітичної теорії особистості (З. Фрейд).

На думку вчених, зв'язок культури і людини нерозривний, культура – основний спосіб життя людей. Визначальна роль куль-

тури в генезисі особистого розвитку дитини була обґрунтована Л.С. Виготським [7].

Як зазначає І.А. Зімня, «загальна культура визначається сформованістю, стійкістю основних планів відношення до світу, до себе і характером їх вираженості в поведінці. Вона передбачає внутрішню культуру (такт, гідність, повага іншого, відповідальність тощо)» [4, с. 12].

В.В. Семикін вважає, що ця «внутрішня культура» є не що інше, як «психологічна культура», тобто певна якість внутрішнього психічного життя людини як суб'єкта, особистості і індивідуальності. «Психологічна культура є ядром загальної культури людини, яка виступає її внутрішнім планом або контуром: «культура стосунків, культура інтелектуальної діяльності і культура саморегуляції – утворюють внутрішній, інтелектуально-афективно-вольовий, ціннісно-смысловий план загальної культури людини. Культура наочної діяльності, культура поведінки і культура спілкування є зовнішнім контуром, в реалізації якого виявляються особливості внутрішнього» [12, с. 40–41].

Психологічну культуру, в розумінні внутрішньої культури слід відрізнити від іншого поняття психологічної культури (у широкому розумінні) – як певної сукупності явищ творчості і досягнень у функціонуванні психологічного співтовариства вчених і психологів-практиків. У зв'язку з цим, це поняття в первинному розумінні слід розробляти, а також використовувати як загальнопсихологічну категорію.

М.Д. Хатуєва вважає, що психологічна культура – це психологічна освіченість людини у поєднанні з готовністю і умінням використовувати її в повсякденному житті з метою самопізнання, підвищенні ефективності спілкування і самовдосконалення [14].

На думку О.І. Моткова, психологічна культура – це комплекс розвинених спеціальних потреб, здібностей і умінь людини [9]. Психологічна культура виявляється в самоорганізації і саморегуляції будь-якої життєдіяльності людини, різних видів його базових прагнень і тенденцій, ставленні особистості до себе, до близьких і далеких людей, до живої і неживої природи, світу в цілому. З її допомогою людина гармонійніше враховує як внутрішні вимоги психіки, тіла, так і зовнішні вимоги життя.

Психологічна культура – це багатомірне та системне психічне явище і його слід розглядати, насамперед, в діалектичній єдності загального, особливого і поодинокого проявів людської психіки. Вона сполучає в собі як загальне, наприклад, загальнолюдські цінності й соціальні норми, як особливе – своєрідність етнічного менталітету і способів соціальної взаємодії, одиничне – індивідуально своєрідний стиль стосунків, поведінки і діяльності.

З огляду на думку М.Ю. Певзнера, важко не помітити, що науковець зосереджується на такому понятті, як психологічна культура педагогів, і розглядає її як інтеграційне новоутворення особистості, яке охоплює взаємозв'язані психологічні властивості, є ядром структури професійно-важливих якостей, виконує ціннісно-регулятивну функцію психіки в професійній діяльності, і забезпечує високий рівень її успішності, а також саморозвиток і самореалізацію особистості як у професії, так і в межах життєвої стратегії в цілому [10].

Як стверджує В.Г. Лаврушкіна (вчена включає до поняття психологічної культури педагогічну культуру і позначає їх таким визначанням, як «психолого-педагогічна культура»), психолого-педагогічна культура є складовою загальнолюдської культури, в якій з найбільшою повнотою відображені духовні та матеріальні цінності освіти і виховання, а також способи творчої психолого-педагогічної діяльності, необхідні для обслуговування історичного процесу зміни поколінь, соціалізації особистості і здійснення освітньо-виховного процесу. Тобто психолого-педагогічна культура інтегрує історико-культурний психолого-педагогічний досвід і регулює сферу психолого-педагогічної взаємодії [6].

У сучасних умовах під впливом реальних потреб оновлення вищої і середньої освіти спостерігається підвищення інтересу вчених до аналізу проблем психолого-педагогічної культури. Так, на думку, О.В. Скрипченко, Л.В. Долинської, З.В. Огороднійчука, психолого-педагогічна культура містить такі аспекти:

– у *культурно-історичному аспекті* вона охоплює світовий педагогічний досвід як зміну культурних і відповідних їм педагогічних епох;

– у *соціально-педагогічному аспекті* психолого-педагогічна культура постає як явище соціальне, як характеристика особли-

востей психолого-педагогічної взаємодії поколінь, як засіб педагогізації навколишнього середовища. Її носіями і творцями є педагоги, батьки, громадські установи і заклади;

– в *аспекті діяльності* педагогічних закладів психолого-педагогічна культура досліджується як сутнісна характеристика середовища, способу життя, особливостей психолого-педагогічної системи, як процес її руху до нового якісного стану;

– в *індивідуально-особистісному аспекті* вона розглядається як вияв сутнісних властивостей особистості, професійної діяльності і спілкування викладача вищої школи [1].

Психологічна культура має ієрархічну багаторівневу будову і багатокомпонентний склад. Тут виявляються і особливості сприймання іншої людини, і глибина її розуміння, і адекватність знань про неї, характер переживань, пов'язаних із іншою людиною, а також вміння спілкуватись, співпрацювати та продуктивно виконувати спільну справу. Психологічна культура постає як єдність знань, ставлень, переживань і життєвого досвіду людини.

Як зазначає О.І. Мотков, психологічна культура складається з двох компонентів – психологічних знань і загальної культури людини. На його думку, у педагогічному середовищі більшим попитом користується перший компонент. У цьому контексті питання підвищення психологічної культури викладача (педагога) особливо актуальне і його розв'язання покладається як на процес самоосвіти викладача, так і соціально-психологічну службу освітньої установи, зокрема на педагогів-психологів [9].

У результаті вивчення структури психологічної культури варто погодитись з думкою В.В. Семикіна, який навів найбільш повну змістову її структуру, що включає такі основні компоненти:

– *когнітивний* (система наукових психологічних знань про людину і соціальну взаємодію людей, система адекватних уявлень про свій внутрішній психічний світ і особово-індивідуальні особливості, розвинений соціальний інтелект, креативність, схильність до соціальної творчості);

– *рефлексивно-перцептивний* (спостережливість, уважність до людей, психологічна проникливість, уміння адекватно сприймати себе та інших людей, прогностичні здібності, здібності до ідентифікації);

– *афективний* (чуйність до людей, розвинена емпатія і уміння співпереживати, багатство і дієвість переживань, емоційна стабільність, чуйність, доброзичливість, великодушність, милосердя, почуття власної гідності, почуття гумору);

– *вольовий* (здатність протистояти зовнішньому тиску, здатність подавити негативні емоційні дії і сильні переживання, здатність не допускати зривів діяльності при значних психічних і фізичних навантаженнях, самоконтроль, витримка, наполегливість в утвердженні етичних цінностей та етичних принципів, надійність);

– *комунікативний* (уміння спілкуватися з людьми, адекватно сприймати і передавати інформацію, уміння будувати і висловлювати свої думки логічно, доказово і зрозуміло, мовна культура);

– *регулятивний* (адаптивність, уміння довільної саморегуляції поведінки і діяльності, володіння собою, уміння управляти своїми психічними властивостями і розумом, сумлінність, етична саморегуляція);

– *підсистема досвіду соціальної взаємодії* (установки і стереотипи культурної поведінки, розвинені уміння і навички соціальної взаємодії, соціальна активність, терпляче ставлення до людей, ввічливість, дипломатичність, сумлінність, внутрішня гідність, інтелігентність);

– *ціннісно-смісловий* (соціальні норми, цінності і стосунки до них, інтерес до людей, толерантність, гуманність, порядність, справедливість, відповідальність, моральність, самоповага) [12, с. 91–92].

Сучасне суспільство ставить перед викладачем завдання, що полягають не лише у формуванні професійних знань і умінь молодих фахівців. Педагогові в навчальному процесі необхідно розкрити потенціал людини, сформувати мотивацію успіху, самостійність, яка ставить особистості й професійної діяльності викладача високі вимоги. Нині конкурентоздатним ресурсом діяльності педагога є не стільки спеціальні знання, володіння інформацією, освоєні технології навчання і виховання, скільки професійна і психологічна культура, що забезпечує професійну успішність викладачів вищого навчального закладу.

Р.Т. Кокоева розглядає психологічну культуру сучасного педагога як специфічну модель, що охоплює професійне соціальне

спілкування, взаємодію, високий рівень професійної і етичної мотивації. Це підвищує успішність особистості як у межах професії, так і в межах життєвої стратегії в цілому. Крім того, модель сучасного викладача вищої школи повинна наповнюватися такими психологічними властивостями, як толерантність, емоційна стійкість, лабільність, регуляторна гнучкість, соціальна активність і розвинена система саморегуляції. Розвинуті комунікативно-організаторські уміння в сукупності з науково-дослідними і спеціальними також фундаменталізують ступінь успішності професійної діяльності викладача вищого навчального закладу [5]. Індивідуально-психологічні властивості є суб'єктивним потенціалом педагога і зумовлюють успішність його професійної діяльності, визначаються розвиненою психологічною культурою.

Саме психологічна культура, як наголошує В.В. Семикін, є системоутворювальним чинником комплексу професійно важливих якостей педагога, забезпечує необхідний рівень його професійної культури, продуктивність педагогічної діяльності, а також здатність викладача бути сполучною ланкою і посередником між загальнолюдською культурою і дитиною [12, с. 158].

Сучасна освітня ситуація формує дедалі вищі вимоги до рівня професіоналізму педагога. Досягнення цілей сучасної освіти значною мірою пов'язане з особистісним потенціалом викладача, його загальною і професійною культурою. Перехід до нової освітньої парадигми, домінуючим чинником якої є культура, виховання «людини культури», визначає орієнтири вищої педагогічної освіти [13].

На думку М.Ю. Певзнера, вирішення проблеми успішної професійної діяльності можливе лише в контексті оптимізації психологічної культури педагога, що забезпечує його саморозвиток і самореалізацію в професії, становлення особистісної і професійної самосвідомості, успішну адаптацію до динамічних соціально-економічних змін і ефективну соціальну взаємодію, створює умови для збереження цілісності особистості [10].

Якщо нині вища освіта для педагога – це самоосвіта упродовж усього життя, то розвиток його психологічної культури також повинен здійснюватися у професійно-освітніх умовах, які постійно змінюються.

За допомогою чого нам підвищувати психологічну культуру педагога?

О.О. Вороніна пропонує такі напрями вирішення цієї проблеми: по-перше, формування психологічної грамотності як деякого мінімуму психологічних знань і умінь, які забезпечують більш адекватну поведінку і соціальну взаємодію в умовах освітньої установи. Для цього необхідно активно залучати педагогів до знайомства з системою наукових психологічних знань про людину і соціальну взаємодію людей, системою адекватних уявлень про свій внутрішній психічний світ і особово-індивідуальних якостях, розвивати соціальний інтелект, креативність, схильність до соціальної творчості.

По-друге, формування психологічної компетентності, що забезпечує ефективність поведінки, діяльності або соціальної взаємодії з людьми. Спостережливність, уважність до людей, психологічна проникливість, уміння адекватно сприймати самого себе і інших людей, прогностичні здібності, чуйність до людей, розвиток емпатії і уміння співпереживати, прагнути до емоційної стабільності, чуйності, доброзичливості, великодушності, милосердя, відчуття власної гідності, відчуття гумору, умінню спілкуватися з різними людьми, адекватно сприймати і передавати інформацію [2].

Як основні *організаційно-методичні умови розвитку психологічної культури педагогів* О.О. Вороніна пропонує виділити такі:

1. Формування психологічної культури педагогів можливе в межах післядипломної освіти як одна з необхідних умов підвищення їх кваліфікації.

2. Орієнтація на формування насамперед аксіологічного компоненту феномену, що вивчається, і відповідно зміну ціннісної свідомості педагогів у напрямі гуманістично орієнтованого освітнього процесу, а також створення мотиваційної готовності до процесу розвитку психологічної культури засобами групової дискусії, індивідуального і групового консультування.

3. Операційний компонент програми повинен включати формування навиків саморегуляції, аналізу рефлексії процесу і результатів професійної діяльності, навиків ефективної комунікації за допомогою таких психологічних технологій, як соціально-

психологічний тренінг, тренінг особистісного зростання, імітаційні і рольові ігри.

4. Підвищення психологічної обізнаності педагогів шляхом проведення міні-семінірів і «круглих столів», у тому числі тих питань, що цікавлять самих педагогів.

5. Здійснення підбору психологічних прийомів і вправ із урахуванням конкретних параметрів психологічної культури педагогів [2].

Психологічна культура допомагає особистості обрати шлях досягнення бажаних результатів, використовуючи свої здібності й можливості. Головне завдання при цьому – опанувати мистецтво самопрезентації: правильно оцінювати свої сильні та слабкі сторони і залежно від цього моделювати свою поведінку, створюючи привабливий імідж. Важливо знати, що цінують люди в інших, а також критерії цих оцінок.

Як підсумовують Л.Г. Подоляк і В.І. Юрченко, результатом формування психологічної культури особистості є позитивна зміна цілісного «Я» (трансформації «Я» як цілісного феномена): позитивна динаміка розвитку особистості і «Я-концепції», конструктивність стосунків і поведінки, гуманізація ціннісних орієнтацій, актуалізація особових ресурсів [11].

Динаміка формування професійно-психологічної культури викладача, на думку дослідників, передбачає переструктурування потреб і мотивів, розвиток гуманістичних професійних установок і орієнтації, ціннісних стосунків; опанування засобів самоаналізу, особистої рефлексії, саморегуляції, самоврядності; розширення індивідуального смислового простору, «семантичного поля» професійної свідомості; оволодіння соціальними і духовними знаннями і вміннями; освоєння умінь будувати діалогічні стосунки [13].

Встановивши важливість, природу, сутність та компоненти такого феноменального явища, можемо стверджувати, що психологічна культура сприяє:

- ґрунтовнішому усвідомленню своїх можливостей (інтелектуальних якостей, працездатності, комунікативних властивостей, характеру, темпераменту);

- кращому розумінню своїх бажань (потреб у самозбереженні, визнанні іншими людьми, самореалізації своїх здібностей);

- правильної організації свого навчання і праці, дозвілля й побуту;
- оптимальному регулюванню особистих і ділових взаємин з іншими людьми (батьками і дітьми, однолітками і співробітниками і т. д.).

Висновки. Психологічна культура є інтеграцією психологічних якостей, властивостей, навичок, вмінь і компетенцій педагога вищої школи. Вона є результатом не лише соціалізації й освіти, але також особистісних зусиль щодо поєднання та гармонізації власних життєвих інтересів і потреб з інтересами навколишнього світу і соціуму, здатністю до самоуправління, саморегулювання, самоконтролю, рефлексії та ін. Високий рівень психологічної культури є одним із найбільш гармонійних психологічних утворень серед психолого-педагогічних характеристик педагога.

Аналіз різних підходів щодо структури психологічної культури показав, що це поняття є багатоаспектним і системоутворювальним чинником сукупності професійно-психологічних значущих рис педагога вищої школи, його психологічних знань, навичок вмінь і практичної здатності самоуправляти своєю поведінкою під час вирішення будь-яких педагогічних завдань. Як системоутворювальний чинник, психологічна культура відображає рівень психологічної зрілості особистості педагога вищої школи, міру його людяності й толерантності. Психологічна культура забезпечує безпеку, гуманність і успішність різних форм взаємодії людей не тільки в системі «педагог–студент», але й «педагог–педагог», «педагог–громадськість», «педагог–сім'я».

Виділення психологічної культури, як однієї з найважливіших складових професіоналізму педагога, зумовлене специфікою його педагогічної діяльності, спрямованої на формування особистості, здатної як сьогодні, так і у майбутньому відтворювати й збагачувати суспільство, формувати гармонійну особистість у комплексі інтелектуальних, професійних, морально-психологічних, соціальних якостей.

Психолого-педагогічна програма формування психологічної культури педагога вищої школи охоплює: самоосвіту та самовиховання, формування психологічної грамотності та її постійне вдосконалення, розвиток навичок саморегуляції та рефлексії; організа-

цію психологічних тренінгів, упровадження форм індивідуального та групового консультування, психокорекцію негативних психічних якостей і властивостей.

Подальшого дослідження потребує розроблення та впровадження психологічних рекомендацій щодо формування та розвитку елементів психологічної культури як необхідної складової професійної майстерності майбутніх педагогів в умовах вищого навчального закладу.

-
1. Вікова та педагогічна психологія: навч. посібник / [О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін.]. – 2-ге вид. – К.: Каравела, 2007. – 400 с.
 2. Воронина О.А. Психологическая культура педагога. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://pedvesti.uvuo.ru/archive.html>
 3. Гуревич П.С. Культурология / П.С. Гуревич. – М.: Юнити, 2009. – 327 с.
 4. Зимняя И.А. Педагогическая психология / И.А. Зимняя. – Логос, 2006. – 384 с.
 5. Кокоева Р.Т. Психологическая культура преподавателя высшей школы / Р.Т. Кокоева // Успехи современного естествознания. – 2009. – № 5. – С. 78–79.
 6. Лаврушкіна Г.В. Психологічна культура викладача вищої школи / Г.В. Лаврушкіна. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://psych.kiev.ua/nma-stud/fla-stud/id-47/lang-1/index.html>
 7. Леженина А.А. Психологическая культура преподавателя вуза как системообразующий фактор успешности его профессиональной деятельности: автореф. дис. ... канд. психол. наук: спец. 19.00.03 / А.А. Леженина // Дальневосточный государственный университет путей сообщения. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.google.com/>. – Хабаровск, 2007.
 8. Мороз И.И. Формирование педагогической культуры у студентов на семинарских занятиях / И.И. Мороз. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/pspo/2008_19_3/doc_pdf/Moroz_st.pdf
 9. Мотков О.И. Психологическая культура личности / О.И. Мотков. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.psychology-online.net/articles/doc-392.html>
 10. Певзнер Н.Ю. Совершенствование системы повышения квалификации педагогов в контексте становления психологической культуры / Н.Ю. Певзнер. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.google.com/>
 11. Подоляк Л.Г. Психология вищої школи: підручник / Л.Г. Подоляк, В.І. Юрченко. – 2-е вид. – К.: Каравела, 2008. – 352 с.
 12. Семикин В.В. Психологическая культура в образовании человека: монография / В.В. Семикин. – СПб., 2002. – 173 с.

13. Формирование профессионально-психологической культуры учителя. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://planetadisser.com/see/>

14. Хатуева М.Д. Имидж и психологическая культура человека / М.Д. Хатуева. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://psy.rin.ru/article/1124-101.html>

Мачинская Н.И., Лагутин В.Б. Психологическая культура как составляющая профессионализма преподавателя.

Анализируются особенности психологической культуры преподавателя в контексте составляющей его профессионализма, анализируется структура и основные организационно-методические условия ее формирования.

Ключевые слова: психологическая культура, профессионализм, образование, психолого-педагогическая культура, компоненты, структура психологической культуры, программа развития психологической культуры.

Machynska N.I. Lagutin V.B. Psychological Culture as a Component of a Teacher's Professionalism.

Peculiarities of psychological culture of a teacher in the context of its professionalism are analyzed in the article. The structure and the main organizational and methodological conditions related to its formation are given.

Key words: psychological culture, professionalism, education, psychological and pedagogical culture, structure of psychological culture, programme of psychological culture development.

Стаття надійшла 25 серпня 2011 року

УДК:159.922.27

Ю.М. Терлецька

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИМИ ПРАЦІВНИКАМИ НАВЧАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СТУДЕНТІВ

Розкриваються психологічні особливості управління науково-педагогічними працівниками навчальною діяльністю студентів, серед яких найважливіше місце посідає управлінська рефлексія на основі особистісної, групової, міжсуб'єктної, змістовної та інтелектуальної рефлексії.

Ключові слова: управління навчальною діяльністю студентів, рефлексивне управління, інтерпретація, прогнозування, проектування, зворотний зв'язок.